

Adriana Ferrer

Primera tiple d' ópera dramática italiana que actua en Novetats.

De dijous á dijous

ESQUADRAS y mes esquadras al port de Barcelona; s' han reunit tants barcos inglesos, que sembla talment que 'ns vingan á pendrer la mida, mes bé qu' á fernos visita de compliment. Fins ara Mallorca y Gibraltar, eran las predilectas; des d' avuy en avant, Barcelona, també es festejada, per aquets homenots alts com perxas y vestits de color de llorito reyal, que 's pasejan per las Ramblas. Prou fan l' ull viu, las minyonas pe 'l paseig... pro ells sempre tan sérios y ab lo bastonet mes prim que troban á la ma, no mes pensan en ferlas corsecar. ¡Noyas, no vos deixeu amagar l'ou, á la fi son inglesos! Jo 'ls conech tan de lluny, que m' esparveran encara no 'ls veig venir... no pas per res, perque vaija mal m' está 'l dirho, soch bastant lleig.

*
* *

Ja s' en van anant, ara uns, ara 'ls altres, deixant-nos assegar d' aquets jubileo, sobre tot als que tenen representació oficial, qu' han pogut lluhir de gust, tot aquet temps, però aixís qu' hi ha llaveitg lo mateix els de terra que 'ls de mar, han donat mil excusas per no embarcars. Aquest cop ens hem acreditat de mariners d' aygua dolça y veyent tot aixó, voldrém encara esquadra! No mes hi ha faltat lo ministre de Marina, el senyor Cobián, que diuen que 'l mareja no mes que sentir lo fartó de 'l qui-trá; já Sant Sebastián, va trobarse malament. y fins va perbocar al posarse l' uniformel

*
* *

La gran espectació qu' ha mogut per tot Espanya, l' estafa derrerament descuberta á Madrid, d' un milló de duros, portada á terme por medi de l' usura, d' un desdixat conegut pe 'l «Cantinero;» no tindria cap rahó, ni valdria 'l treball d' escriuren, perque es aixó fruyta de tot temps y la cosa mes vulgar del mon. Però com que quan lo públich 's conmov, sempre te rahons de forsa, aquest cop las trobém, no en lo delicte en si mateix, sinó en la qualitat de las personas qu' hi intervenen, gent de la trampa, en la mes enlayrada societat, que no contents ó no tenintne prou ab xuclarse sous quantiosos, s' aprofitan de la seva situació é influencias, per explotar lo joch y lo lladronissi, avinguts ab cómplices que figuran á las nóminas de la policia, que deuen sos cárrechs al favor de la recomenació, y son ells mateixos de quins sempre 's serveixen, els cacichs per fer sas trampas, si no han tret son bastó de borletas d' algún cassino polítich, aprofitant quan manan els seus. En l' estafa de referencia, que l' ultim «mono» hi pagarà 'ls plats trencats ben segur; hi lluheixen en primera ratlla, nobles de sanch blava, duas fillas de generals, na Carlota Dabán y na María Reyna, que diu que fuma mes qu' un cabo de vara y lo bo y mellor de 'ls inspectors de policia de la Cort... mes que per ara ningú 'n tinga la culpa. . ni menos la millonada.

*
* *

Lo qu' anem contant, es la menja de cada dia, y solsament de tant en tant surt á ran de aygua; allavors, l' opinió pública s' esbalota, 'ls diaris ne parlan, quedém en que aixó no pot anar... s' hi ha de posar remey y efectivament tot queda com avants, seguint la dansa.

Un altre ram de la cangrena, y n' es lo que succeheix en lo ram d' Hisenda, un altre d' els dogals que torturan lo poble espanyol y que tampoch te cura. Ara mateix, ab motiu d' una inspecció per las provincias de Llevant, s' han descobert tals abusos en las oficinas d' aquest ram, qu' han sigut portats als tribunals bon nombre d' empleyats, que 's comprén que s' hi feyan els seus.

Aquets, son els primers de preparar els amagos, obligant'hi als contribuyents, per xuclars' els quartos; de cap mes manera s' esplica 'l que empleyats ab un sou molt modest, pugan rumbejar com grans senyors, gastant la plata en disbauxas y lluhent joyas de gran valor.

Apuran lo petit comerciant ó botigueret á trotxe y motxe... li forman expedients per cuansevulga tracomandana que may ne faltan y com qu' ells no hi tenen cap responsabilitat, portan lo desespero y arruinan al que té menos valiment y per no ficars' en res, no disposa de l' influencia d' els cacichs, única manera de traurers' de sobre aquestas sangoneras.

N' es ben sapigut per vilas y ciutats, lo que pasa; mes no venint els remeys de alt, ningú sap que fers'hi... els tribunals son gansos y venals... els inspectors, maneijan capitals quantiosos, y á l' últim cas may falta algun pobret, lo mes infelis, per carregarli lo mort. Els llops grossos, no 's mossegan ells ab ells, y sempre cahuen de potas, sense ferse mal.

Lo ministre d' Hisenda que sapigués tallar las potas d' aquest cranch xuclador, descobrint els grans amagos que 's fan á l' Hisenda, p' els mes enlayrats, ja tindria resolt lo problema económic d' aquesta terra y fins li sobrarian els quartos que no sabria pas que ferné... pero, no 'n sortirém, mentras tant malas mans ens governin y ens plomin.

*
* *

Ja va surant la desfeta de 'l partit conservador; ja 'n Silvela s' en torna cap á casa seva y diu que 's retira de la vida pública... ¡ahont ni may que hagués vingut! Aquella cohesió d' els dos partits, lo d' en Sagasta y 'l d' en Cánovas, mentres la darre-ra Regencia, 's desfá per ella mateixa. La mesquina d' els homens d' avuy y las ambicions mes fermas y materials que 'ls dominan, fan lo régimen imposible, cayent la casa, sense que hi valguin puntals. Mancats d' homes de talent y de fermes patriotas en lo civil; sens generals de mar ni de terra, y sens estadistas, ha caygut en mans tan poch destres la gobernació del Estat, que ja no mes miran pendrer cullerada y fers' enrre-ra, perquè 'n mengi un altra . y com qu' aixó, no pot durar, ells mateixos ens portarán lo «debacle», duhentnos ahont hem de anar ab forsa inevitable.

Oydá si en semblant cas, 'ns trobém preparats, ben nets de culpas y dispuestos pera fer la patria nova, espurgant els vampirs que se la xuclan.

CALIXTE PI Y XARAU.

LA VUYTADA

De retorn del estiuheig
envío forta abressada
als molt estimats companys
y lectors de «LA TOMASA»,
disposat á fastidiá 'ls
ab mas eternas *vuytadas*
que reflexin poch ó molt
las gestas y las camándulas
dels homes públichs al us
en nostra ditxosa (?) Espanya,
'ls cassos més sorprendents
robos y crims (que may faltan);
cambis de Gobernt sovint;
eleccions fetas ab trampas;
quiebras fraudulentas y
baixas de cambis y vagas
seguidas de detencions
y corredissas ab *trancas*
y altres cassos generals
que forman l' únich programa,
dels periódichs setmanals
que volen cumplir sa tasca
enterant á sos lectors
de tot quant á n' aquí passa,
(perque no passa res més
desde l' any de la *Jamancia*,
qu' encare éram jo y vostés
en lo Canal... de la Mancha).

Are, dons, torném á entrar
altra vegada á la farga
tots 'ls revisters en vers
y en prosa d' aquí *la Mata*
que al estiu fém lo senyor
per forsa ab la gorra blanca
y 'l *iraje* de fil crú... ó cuyt,
com si la balléssim grassa;
seguint sols festas majors
y firas per totas vandas
á fi de compte donarn'
al periódich (per' xó 'ns paga)

fent tots de corresponsals,
corresponsals de camama,
perque del primé al darrer
—salvo excepcions ¡ey! molt raras—
tant han estiuejat ells
com qui escriu aquestas ratllas;
vull dir, que molts han passat
l' estiu com jo á *Vilaiana*,
qu' es igual que passá 'l tots
á l' Escollera, á la Rambla,
á Vallvidrera, á Montjuich,
al Parch ó al Passeig de Gracia)

*
**

Al inaugurar avuy
—diguémne— la temporada
de revistas en *romanç*
que jo 'n titulo *vuytadas*,
(ó romansos setmanals)
qu' es ma periódica tasca,
comenso per enviar
un saludo ab tota l' ánima
al méu amich d' anys volgut
en Theodor Bonaplata,
á qui 'l Teatro Catalá
li déu l' éxit de molts dramas
de quan era 'l primé actor
catalá y rey de las *taulos*.
¡Benvingut siga de nou
de retorn á nostra Patria!

Ja que de teatros parlém
alegrémnos molt desd' ará
de que aqueix hivern vinent
si las Empresas s' hi salvan)
tindrém quatre colisséus
ab Escena catalana,
encar' que no en absolut;
pró, aixís y tot, moltas gracias
A Romeu 'l ja eminent

Enrich Borrás se dará ánsia,
com cad' any, per deixar ben
sentada la séva fama
de serne 'l número hú
dels nostres actors en dansa,
d' interpretar y de crear
tipos de la terra en quantas
obras hagi d' estrenar
que, pe 'l cartell, serán várias.

Al *Circo Barcelonès*
lo veterá Bonaplata
reverdirá sos llores
en moltas obras de casa.

Al *Circo Español* hi haurá
companyia catalana;
y 'n Roj s y 'n Guilemany,
—dos artistas de cap d' ala—
representarán també
obras del terré, alternadas,
y deixarán en bon lloch
l' art dramátich de la Pátria.

Y al *Teatro Principal*
lo *Teatro Intim* té en planta
un planter de produccions
escritas en nostra parla
y adornadas ab los cantos
(mercés á Mestres de talla)
y música del pais
que darán gust d' ascoltarlas.

Felicitém desd' aquí
á las Empresas que tractan
de protegir als autors
y actors d' aquí, y aixi guanya
l' Art Dramátich catalá
que anava á la retaguardia,
y desitjém á tots ells
molts éxits y grans ganancias

PEPET DEL CARRIL

INTIMA

Voldria que 's rompessin las cadenas
que 'm privan de parlar de mon amor,
ja que tu á mes d' hermosa, n' ets molt rica
y jo no tinch riquesas, sols tinch cor.

Voldria que passessis com jo passo
mil penas y tormentos, ab tu pensant
y aixís sols, compendrias la grandesa
del amor qu' en mon cor se va arrelant.

Voldria jo tenirte entre mos brassos;
pogué estrenyer ton cos contra mon pit,
y així units, nostres llabis bo besantse,
folls d' amor disfrutar fins lo infinit

MERCURI.

UNA A UN

SONET

Si quan cremada estich ab tú sabessis,
ingrat, fals y traydor, res me dirías,
puig de mirarme sols t' enrogirías
per gota de vergonya que tinguessis.
Si may per lo carrer, vil, me trovessis,
volguentho, saludarm' no gosarías,
perque de rebre un xasco 't temerías
si qu' ets un ré de bo saber poguessis.

Ximple, benety, y ruch; ni un tros de suro
á ton cap de guix blanch de molt iguala,
y que aixó es cert t' ho juro y t' ho rejuro;
mes bestia ets tú que cap negre eucala,
y encar qu' ets guapo y rich, jo t' asseguro
que 'l cap tindrás per sempre de timbala.

F.

Interview de Consums

—¿Per censuras evitar, qué en día del arrendament?

—¡Mail! Lo millor es continuar

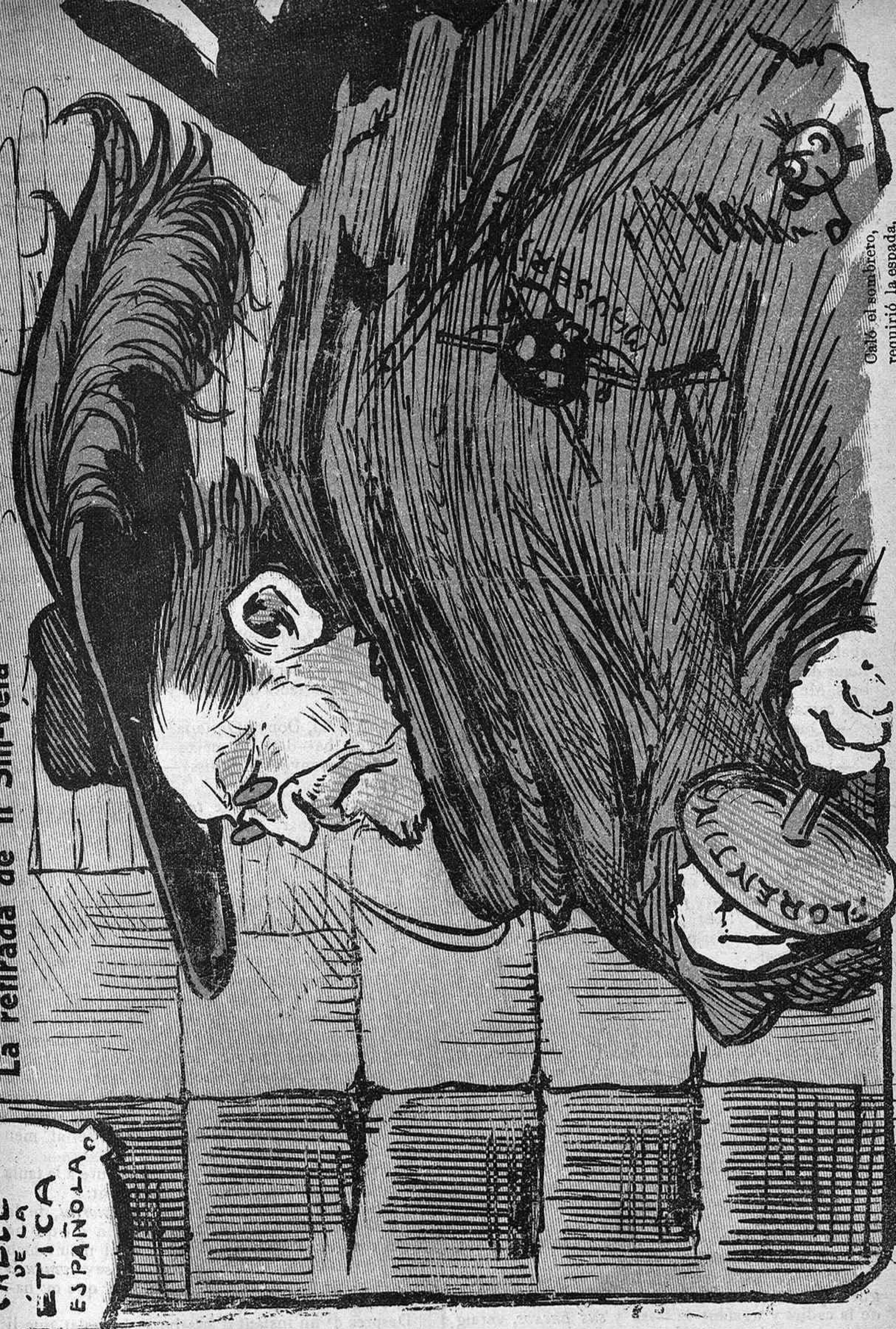
Y sens temor... *anar fent...*
encar que digui la gent.

encar que figura la gene.

La retirada de 'n Sin-vela

CALLE DE LA ÉTICA ESPAÑOLA

Caíó el sombrero, requirió la espada.

QUID PRO QUO

ERAN tantas las personas qu' estavan *prenguent* la fresca aquella nit que feya *dugas* calors insoportables! Per aixó y per poguer sentir la música que tocava al devant, vaig seure'm en una de las nombrosas taulas que 'ls amos de cafés tenen la barruda *sans façon de depositar* al aire libre á l'acera dels seus establiments pera incomoditat dels que passen... y dels que s' aturan.

Un cop en mon lloch vaig *picar de mans*, y als poch moments, ja 'n tenia al meu devant al *garçon* que, mirantme somriguent, igual que s' hagués encapritxat de mi y 'm volgués enamorar, ab molta *efabilitat* me demaná que 'm feya falta.

—Cinquanta duros pera pagar á la dispesera—anava á respóndreli, pro vaig contenir mon ímpetu, veigent que tant mateix no me 'ls daría, y li digui en son lloch:

—Un café.

En un obrir y tancar de.. boca, puig vaig fer un badall, ja 's trovava al meu devant lo qu' havia demanat.

La música tocava un pas *senzill*, tant que fins me 'l vaig apendre de memoria, y al seu compás vaig agafar satisfet la tassa, pera anar á saborejar las delicias del Moka *sevillá*, quan sento que 'm tocan al bras. Me giro y veig qu' es un marréch que porta una caixa 'l qual me pregunta:

—¿Que vol que 'ls hi neteji?

—¿Els que?

—Los borceguins.

Alló casi era tractarme de brut per lo qual vaig contestarli mal humorat:

—Mes valdria que 't netejessis la cara y sabríam ahont vas neixer. ¿Que no ho veus, sabatot; que 'ls porto nets?

Lo marréch, sense ofrendre's del epiteto, se 'n va anar ab la caixa *entre piernas* y jo vareig quedarme tranquil pro ¡ay! per poca estona puig al tornar á agafar la tassa, se 'm presenta un altre marréch, cridant ab descaro.

—Comprim lo *Piri*...

—¿Que?

—*Pitipi*.

—¿Voi botóns pera la petxera, jove? (jove era jo, no la petxera) — crida una dona per l' altre costat.

—Miri que demá treu—*salta* un home al meu darrera, *plantantme* un billet de la Loteria pels nassos, es dir pel nas, que no 'n tinch mes qu' un, igual que si algú li hagués dit que jo fos curt de vista.

—Una gracia de caritat per la pobre esguerrada—va mormolar una dona, ensenyantme un bras lligat y allargant una má mes magre qu' un mestre d' estudi y mes bruta que la conciencia d' un potentat—Deu li pagarà.

A la quènta 's pensava que jo tenia *compte-corrent* ab las Regións Celestials.

Alló ja era massa per un home tot sol. No poguentme aguantar més, cosa rara, vaig alsarme de la cadira y agafant la tassa y *sus anexos*, vareig anarme'n á un' altra taula mes enretirada enviant á la porra á tota aquella canalla, ab la condició que no havíande tornar mes.

Igual que 'l pagés que mira satisfet allunyarse la pedregada que li feya malbé 'l seu camp, aixis estava contemplant com tot aquell *vesper* anava desapareixent de taula en... cadira.

Tranquilisat vareig posarme á beure 'l café; pro preira de Deu! entre cla que 'l fan y com qu' ab aquella invasió de barbres se va *quedar fret*, resultá que semblava lleixiu. Jo indignat, el vaig tirar... dintre la meva panxa.

La música, que feya un quart que havia acabat, va comensar de nou á fense sentir. Jo, entussiasmat me l' escoltava, fentme bategar lo cor sas notes harmònias quan ¡oh desgracia! veig que s' *instala* aprop meu una dona, qu' á primera vista 'm semblá una senyora, puig duya sombrero, la qual se va treure un violí posantse'l á tocar ab tant poca *claror* que fins el gos que l' *acompanyava* s' va posar á plorar de tristesa.

Per sort va *enllestir* aviat. Cansada de rascar las tripas del violí va passar lo *platillo* pe 'l devant del indignat auditori. Uns hi tiravan alguna moneda, altres res y jo... un renech mes cargolat que 'l carrer de Capelláns.

—En nom de Deu—vaig pensar quan va ser fora. Pro encare no havia acabat lo *pensament*, quan se m' assentan á la *meva* taula, ó mes ben dit a la taula que jo seya, un senyor ab una senyora tota groga y malaltissa.

Quan foren servits, veig que 'l marit saluda á una senyora de la taula del costat y 'ls dos *entaulan* conversa:

—¿Que tal, Donya Quiteria?

—Molt be—digué aqueixa—y vosté—anyadí dirijintse á la senyora malaltissa—¿com se trova del estómach?

—Malament. Avuy he *tret* lo pollastre qu' he menjat per dinar.

—¿Que 'l rifavan?

—Vuy dir...

—¡Ab! Ja..

Al sentir alló las tripas se 'm varen remoure y no tinguí mes remey qu' anar al *water-closset* de la casa.

Quan vareig tornar á sortir, vaig veure ab alegría que 'l matrimoni s' havia traslladat á la taula de donya Quiteria, y vareig seure ab tota tranquilitat. Crido al mosso, li demano un gelat, me 'l porta y me 'l posso á pendre quan ¡oh horror dels horrors! se 'm presenta en Quimet, un amich poeta (?) ab lo cap *poblat* de... cabells llarchs y espessos com una *selva virgen*, ab sos corresponents habitants. *Item* más: Feya un mes que no s' havia afeytat la barba.

—Ola, Antonet!—va dirme, seguentse al meu costat pera que 'l convidés.

Enaquell moment un subjecte 's va seure á la taula del costat, posantse á mirarnos ficsament:

Cada vegada qu' un, ja mortal ó *inmortal*, te la pega de toparse ab un *poeta* ja pot ben dir qu' ha begut *vinagre*. Per aixó, qu' al veure al meu amich vaig horrorizarme tant, considerant la seva *vinguda* com la plaga mes grossa de las molts que m' havían caygut aquella nit.

Després d' un instant d' assaborir lo gelat que li havían servit, traguentse un paper de la butxaca 'm diguè:

—Te; llegeix aqueixa poesia.

Ab la paciència d' un espanyol, com diria 'n Dumas, vaig posármela á llegir, lo qual me feu lo mateix desastrós efecte qu' á n' en Petronj els versos de 'n Nerón.

—¿Que te 'n sembla?—'m preguntá 'n Quimet quan vaig haver acabat.—¿Veritat que son estil Verdager?

Indignat ans aquella injuria anava á clavarli una bofetada, pro 'm vareig contindre al pensar qu' era un infelis, y, parodiant á Jesús, vaig mormolar, alçant els ulls al cel:

—Perdona 'l excels poeta; no sab lo que s' empattolla.

En Quimet veient que no li contestava, repetí la pregunta:

—¿Qué t' ha semblat?

—Be—vaig respondreli; Ves que li dirás á un home que s' alaba *per adelantat!*

Pro ¡que vaig haver dit! Enardit per la resposta, comensa à treure's poesias de la butxaca y al cap de un minut ja n' hi havia una dotzena sobre la taula.

—Be—va dirme, desitjós de veure son nom ab lletres de motllo (¡oh tanta vanitat humana!) «ves de fe las publicar á «LA TOMASA»

No tremo'eu, estimats llegidors, que per la meua part no veurán la llum en nostre benvolgut setmanari.

—Pro, home—vaig dirli—Jo no soch qui...

—Be, be; no 't fassis pregar.

Resignat vaig posarme tots aquells *documents* à la

butxaca, quan de sopte 'm veig al meu devant al subjecte de la taula del costat, lo qual va cridar ab veu de .. barítono.

—*Alto señores, Dense Vds. presos.*

¿Per que? digué espantat el Quimet.

—*Ya se lo explicarán en el Gobierno Civil.*

Al sentir allo y veure que la gent s' anava arremolinant entorn nostre, m' aixeco indignat, pego un *cop de cap* al policia, 'l tiro per terra y mes depressa, qu' una llebra desapareixo del lloch del succés, malehint als cafès y al que 'ls va inventar.

*
**

Lo sent demá quan vaig obrir lo diari 'm va cridá la atenció la següent gaceulla.

«En el café... fué preso ayer un individuo á quien la policia seguía la pista, como presunto anarquista, autor de la bomba que estalló en la calle Diputación. Los documentos que llevaba y que habrían podido dar gran luz en el asunto han desaparecido en unión de otro caracterizado anarquista, á quien se los entregó momentos antes, estando ambos sentados á una mesa de dicho café»

Al llegir aixó no 'm vaig poguer aguantar 'l riure, al veure tractat de «caracterizado anarquista» y pensant en lo pobre Quimet que ben segur que del susto ja no farà cap més vers en tota la seva vida.

ANTONI CANTALLOPS

LA MITJDIADA

Bat lo sol de plé en la quieta plana,
bat lo sol que crema de debó;
ni una alé de vent se sent que bufi,
ni un aucell que voli 's ven enlloch.

Quieta la Natura,
quieta y adormida,
sembla que tot dorm
lo seu etern son;
la calitxa espessa
que la terra exhala,
fins apar que vulga
combatrer al sol

Sota las ombrívolas figueras
lo cansat pagés ne trenca 'l son

Y el cantar monóton
dels grills y cigalas
sols á curts intèrvalls
y ab tó ensopidor,
torban lo silenci
de la mitjdiada
mentres lo sol crema
y la terra dorm.

JOSEPH VILÁ ORTONOBES.

CONFET-TI

Lo teu cor se sembla molt
al pís que tinch al costat
que com es de tan baix preu
casi sempre está llogat.

M' agradan las morenetas,
las rossas callan per tot,
m' agradan... m' agradan totas
con tal que portin bon dot.

Fa poch baixares del poble
y ja sé qu' en cotxe vas.
¡Aixó demostra nineta
la vergonya que tindrás!

Si es com diuen l' amor cego
no hi se veure jo 'l motiu,
puig reparo qu' els que s' ayman
ne fan sempre l' ull molt viu.

He mirat en tot lo Parque
y per més que l' he buscada
no he pugut trobá cap fiera
ab ma sogra comparada.

R. HOMEDES MUNDO.

¡Pobre Quico! El seu jayo Cánovas (que Deu l' hagi perdonat!
 ja l' hi deya: —Nano, tú vés malament y acabarás en un monastir ~
 y ja ho veuhen— La seva hora ha arriuat ¡Desitjémli molts imitadors!

TEATROS

ROMEA

S' ha fet la funció inaugural de la temporada en honor d' en Pitarra, agradant com sempre *Senyora y Majora*.

De l' estreno de *El carro del vi* d' en Ramón Vidales, ne parlaré la setmana entrant, aixis com també de *L. Aniversari* que s' estrená ahir.

NOVETATS

Conforme s' anunciá, dissapte passat tingué lloch l' estreno en aquest teatro de la ópera de Puccini *Tosca*.

La concurrencia que hi assistí, sigué mes lluhida que numerosa; volém veure la causa en que al estrenarse dita ópera en lo Liceo no tingué un exit important y per lo tant no hi havia verdadera espectació al reproduhirse.

Aquesta vegada hem de confessar que en alguns artistes y en conjunt obtingué molt mes acertada execució que la que 's dongué en nostre gran teatro, puig la protagonista confiada á la Sra. Palermi sigué sumament notable, remontantse com una artista eminent, no tenint res que envejar á las mes celebradas artistas dramáticas que han executat dit personatge.

Respecte á la part lírica, la Sra. Palermi també hi obtingué un triunfo vejentse obligada á repetir la inspirada *romansa* del segón acte y sent aplaudíssima en los *duos* del primer y tercer.

Del Scarpia n' estava encarregat lo célebre barítono Sr. Menotti y ja siga que recordavam la execució que del mateix ne feu nostre paysá Sr. Blanchard, ja també la que hi han donat fá poch los artistes dramátichs Srs. Paladini y Duse, trobém que 'l Sr. Menotti sols estigué discret y que á causa de sos anys no pot ja ab la *particella* que hi escrigué lo mestre Sr. Puccini.

Aquesta es la nostra opinió franca y lleal. Los que diguin lo contrari y realsin á Menotti per restá aplauso y admiració á la Sra. Palermi, están en lo injust y ells sabrán perquè.

També ha contribuít al brillant éxit qu' ara ha tingut la *Tosca*, la bona execució que del «Cavaradossi» ne fá lo Sr. D' Ottavi, del que 'n podém dir que tota sa part 'ns sigué completament nova.

Compartí lo triunfo ab la Sra. Palermi, lo director Sr. Baratta ja que 's vejé que hi havia posat tot son talent pera lograr un bon conjunt y ho logrará d' un modo extraordinari sense haber hagut d' aumentar las massas de coro y orquesta, com se feu en son estreno en lo teatro Liceo.

Per' ahir estava anunciat lo debut del tenor catalá Sr. Valls, ab la ópera *Il trovatore*.

Creyém que per' honra d' ell y profit de l' Empresa, hauría valgut mes ferlo debutar ab altre ópera.

Pera demá dijous, se prepara *La favorita* cantada per l' Utor, que per lo deliri ab qu' es esperada, creyém que á cantarla ab acert, donará grans rendiments á la taquilla.

CATALUNYA (ELDORADO)

Lo graciós y conciensut actor en Servando Cerbón, ha obert las portas d' aquest teatro ab una companyia nombrosa, pero mancada d' artistes d' importancia.

De las tiples qu' hi figuran, las Srtas. Juan y Membrives ja lograren las simpatías del públich. La part masculina la trobém molt deficient.

De 'l trevall de repertori no 'n parlém per ser massa conegut y de la revista *Colorin Colorao* de l' Arniches y Jackson Veyan ab solfas de 'n Torregrosa y Valverde (petit), sols ne dirém qu' es un quiento un xich masa ignoscent per cosos grans, y que se salvá gracias á las excentricitats verdaderament bufas del senyor Cerbón.

TÍVOLI — CIRCO EQÜESTRE

Forsa gent á veurer' ho; números nous y atractivols essent sos «debut» els germans Zamacois, carregats de gracia á tall d' en Julío Ruiz l' un, y l' altra ab bonica veu de tenor.

Tocan y cantan ab afinació complerta, pero com de costum en artistas de Circo, tocan instruments rars y en lo «duo» de bandurria y guitarra, fan primors.

Repican be, ballan els panderos encar que no ab tant de garbo y gracia com las germanas Moreno, tres andalussas, al istil parisien que ballan dansas espanyolas, lluhint bonas formas.

De germanas d' aquestas, tres dotzenas.

GRAN VIA

La Vitaliani, segueix cullint aplausos y omplint sas funcions ab obras de 'l repertori vell, que per ser prou conegudas no ca 'l parlarne.

Dimars, va commemorars la 200 representació de *Maria Stuardo*.

NOU RETIRO

Ab nombrosa concurrencia debutá la companyia de *varietés* que resultá un bon xich desigual y de poca atracció ja que las dugas primeras parts del programa, se compongueren d' *estrellas* que casi totas ellas tenen son *brillo* en lo bellugadís de son ventre.

La part que era esperada ab mes ansietat y la que la Empresa hi xifrava sas esperansas sigué la de la *troupe* mímica ballable Treval que resultá un verda-der fracás.

A fi y efecte de que semblés un xich pasador l' éxit de la mateixa, en las representacions posteriors s' hi han fet *estisoradas* tan importants que hasta s' ha eliminat per complert lo *róle* de la primera mima.

Com siga que la pantomima era l' *Amour di Courtisane*, resulta que la obra(sic) queda sense protagonista.

Se veu que en las pantomimas lo de menos es la propietat artística.

CIRCO ESPANYOL

Per' avuy está anunciada l' inauguració de la temporada d' hivern, ab una companyia dramática que dirigida per lo reputat actor Sr. Rojas, ne forman part la Sra. Caparó y los Srs. Barbosa, Guilemany, Rubio y Carnicero.

Entre lo género melodramátich, indispensable en cert públich y en días festius, hi há lo propósit de fer art modern, per lo que en la funció inaugural tindrà lloch l' estreno del drama del escriptor Sr. Pagano, traduhit al catalá per la secció de «Joventut», titulat: *Fora de la vida*.

Celebrarém que la idea resulti, pera poder saborejar algunas de las obras dels millors escriptors contemporanis.

UN COMICH RETIRAT

LA TOMASA

Fullaraca

Un tenedor de llibres per partida doble, que tot ho vol doblat, fins quan se tracta de donas

—,Vostés son tiples lleugeras?
— Si senyor; si 'ns paga 'l sopar en un dir Jesús, aném d' aquí a la fonda.

Avuy cum pleix un any de la mort del nostre estimat company de Redacció, D. Marian Eseriu Fortuny (Riusec) y encare 'l recort porta las llágrimas á nostres ulls.

Nostra aflicció es ben natural: ab l' Eseriu perderem un amich inmillorable y un company que difícilment podrà trovar sustitut, puig de sobra saben nostres llegidors que la ductilitat de son talent lo feya apte pera 'l cultiu de tots los genres literaris, y així, lo mateix se distingia en lo llich, que en lo cómic y dramátich.

En las columnas de LA TOMASA se trovan á centenars las probas del talent d' en Marian Eseriu.

Y nostra aflicció, ben gran per cert, s' aumenta encare, quan pensém que 'l nostre amich no havia produhit lo qu' era d' esperar d' ell, distreta sovint sa atenció literaria pera subvenir á las necessitats de sa familia.

Uns quants anys mes de lluyta y l' Eseriu que s' obria pas rápidamente trovant ja compensacions á son geni, nos hauria assombrat ab un fruyt extraordinari de sa potent imaginació.

Pero la malehida dissort, no ho volgué així, y l' home jove, bondados lo poeta, caygué vensut per terrible nallaltia, causant sa mort un ver desconsol á tots sos amichs y admiradors.

Dediquém un recort, una llágrima al malaguanyat Eseriu... que son ben poca cosa tractantse d' un cor tan gran y d' un company tan excelent.

✱

Se trova en aquesta ciutat l' inspector d' economatos de la Companyia de ferrocarrils de Madrit á Saragossa y Alicante, al efecte de que siga prompte un fet l' establiment en aquesta ciutat d' un economato, especie de cooperativa, pera 'ls empleats de aquella Companyia.

Se 'ns diu també que 'ls empleats del nostre Ajuntament se proposan formar una Associació en la que entre altres beneficis hi trovarán lo del establiment d' una cooperativa pera suministre d' aliments.

Tals novas nos omplen de satisfacció, puig los obrers, lo mateix los de brusa que 'ls d' americana (la levita ja ha passat de moda) mes que en l'augment de sou han de trovar son benestar en la baratura d' aliments, lograda suprimint intermediaris entre 'ls productors y consumidors.

✱

En lo Teatre Priucipal ha comensat á actuarhi una companyia lirica catalana, que s' proposa portar avant la sarsuela de nostra terra.

Aquesta es la segona, tercera ó quarta tentativa (hem perdut lo compte) d' implantació de l' esmentada sarsuela. ¿Fracasará aquesta tentativa com las altrás? Desitjaríam que no succehis així, y, per arribar á aquest bon resultat, creyém que s' ha de recorrer als autors catalans que ja han demostrat coneixer l' escena, no á certs poetas que malgrat sa fama no han sigut cridats pera tenir tractes ab Talia.

S' ha de dir la veritat: Moltas de las obras que s' estrenaren últimament en lo Tivoli, a no tractarse d' un pú-

blich desitjós de que la cosa anés avant y d' autors celebrats en altres genres, haurian anat al fosso sens remisió.

No som amichs de preceptes, motllos ni rutinas, pero las obras destinadas al teatro han de tenir un vigor, un interés y un relleu, que no s' avenen ab certas nyonyerías y deslligaments qu' al Tivoli s' acceptaren com á bcons.

De l' escullir las obras depen l' éxit d' aquesta tentativa.

No hi ha cap classe de dupte que si 'l vers catalá ha arrelat al Romea, ab tanta ó mes rahó podría posar arrels fondas un teatro ahont se donguessin á coneixe las obras dels que poden ostentar lo titul de dramaturchs catalans y dels millors compositors de la terra.

✱

No cal pas que 'n diguém mal dels Humberts, perque també en tenim á casa d' Humberts, ab l'adició d' una policia que dona l' hora pera arreplegar gangas. Aquesta barreja de noms com es Maria Reina, filla dell general, Mariano Conde, Almeria, la Chula y altres noms de representants de l' aristocracia ó de la xulaperia que á Madrit se reuniren ab la sana intenció, segons sembla de guanyar malament los diners al próxim, aquesta barreja, repetim, causa senzillament asco.

Una aristocracia viciosa y una policia encubridora; maridatge propi d' una nació perduda.

De criminals s' en trovan á tot arreu; de policias que haurian de portar los grillet tal volta no s' en trovarian en lloch mes.

Lo qui aquí robi un pa, ja li ha caygut oli; qui robi tota la fornada y puga repartir algún pá luego, aquet es fácil que 'l vejém condecorat.

✱

Diu qu' en Silvela ha arribat de sa excursió estiuhenca roig com un perdigot y guapo com un pom de flors, lo qual que vol dir qu' en Villaverde ja pot comensar á fer lo paquet, perque estava á puesto de malalt.

Això, malgrat haver assegurat D. Quico que no farà més que donar una ajuda á n' en Villaverde.

Potser si; un cop li hagi tret del foch las castanyas de las eleccions, l' ajudarà á caure.

✱

Lo nostre molt estimat general Pollavella, encare 's recorda de nosaltres.

Com á director de la Guardia civil ha lograt l' augment en la Comandancia de Barcelona d' un esquadró de caballeria del Cos y 150 guardias d' infanteria.

No volém ofendre á ningú pero hauríam preferit una remesa de guardia civils ab casaca ó de rosaris pera tenir present en nostras oracions al esmentat general que per nosaltres es un mort.

✱

Han sigut descuberts los autors del assassinat de la vella Justa Lapuente que 's dedicava á la venda ambulante de quincalla. Lo móvil del crim fou robar á la víctima tretze pessetas.

¡Tira peixet! ¡Quinas bestias cria la Naturalesa!

✱

Diu qu' está en vias d' arreglo la qüestió de la unificació de Deute municipal.

¡Bueno! La unificació ja seria un gran pas donat dintre de l' Hisenda municipal pero mes ho fora encare la disminució de gastos innecessaris á fi de evitar que 'l deute vagi creixent com bola de neu.

✱

La provissió de vintisis plassas d' Inspectors d' arbitres, ha portat alguns disgustos entre 'ls Concejals, á pesar de

que atés lo que pot ferse al Ajuntament, lo Tribunal no menat al efecte, ha obrat ab marcada imparcialitat, respectant als antichs celadors que havian fet mes número de denuncias y propositant pera ocupar las vacants que quedavan á individuos que no passessin dels quaranta cinch anys, puiz es verament lamentable que la Casa Gran s' hagi de convertir sovint en assilo d' inválits ó de ganduls.

Se 'ns ha dit que 'l motiu d' haber quedat lo corresponent dictamen sobre la taula es lo de que hi ha un concejal que á totas passadas volia donar cabuda en l' esmentat cos d' Inspectors, al seu barber, qui mentres ha *desempenyat* lo càrrech no ha fet una sola denuncia enfeinat en af' ytar y tallar cabells ó en fer lo tresillo al Cassino.

¡Ja es hora de que s' acabin aquestas martingalas municipals!

A la memoria del poeta Català Marian Escriu (Riusec)

Finían jorns d' estiu; remors de gaya festa
per tot arreu s' oian omplint de joya 'ls cors;
semblava Barcelona artística floresta
que grat present ne feya de sos perfums millors

Del Cel la blanca volta que 'l sol s' hi trasllubia,
inmensa 's presentava com satinat dossé;
Natura sempre hermosa, brillant apareixia
rendint á sa Patrona tribut d' amor y fé. (1)

Soberbi era 'l conjunt; mes ¡ay! tanta alegría
també tingué allavoras sa nota de dolor;
la Musa catalana, un fill aymant perdía
morías un poeta; dels homens, el millor.

Morí en Marian Escriu; marcida sa existencia
en plena primavera com au que aixeca 'l vol
son ánima ditxosa tressor d' intel·ligencia,
abandoná per sempre aqueixa vall de dol.

¡Crudel lley de la vida! un ser tot esperansa,
per quants el coneixían per mestre y per amich
de cor honrat y digne que no cová venjansa
ni 'l rostre va coneixer jamay d' un enemich,

que ab ánima d' artista lo bell y bó admirava
fugint sempre d' elogis y vanas pretensions,
qu' aymant dé sa familia per ella 's desvetllava
forjant per sa filleta un Cel plé d' il·lusions,
per ell soná terrible la seva darrera hora,
que fou la que vá obrirne pe 'ls seus l' abim fatal;
y en cambi, el dó disfrutan de vida benefactora
indignes sers que alenan per engendrar el mal.

Y es vana la protesta; de tu Marian carissim,
la mort vá ferne presa ab ira de butxí;
¡qui sap si perque n' erats tant bó, volgué l' Altíssim.
prendat de la seva obra atrauret á son sí!

Gaudeixte de la gloria del Cel; l' has merescuda,
ja qu' en la vida humana ingrata 't fou la sort:
Ta mare desolada: ta filla desvalguda,
ta esposa á qui per sempre has trossejat el cor,
t' anyoran y suplican al Deu de la clemencia,
que de sa trista vida aprompti 'l derré instant;

Oh Deu, si es mon martiri privarm de sa existencia
¡perque 'm donáreu forsas per estimarlo tant!

DOLORS RIERA, (Vda. ESCRIU)

23 Septembre, 1903

(Aludeix á las festas de la Mercé del passat any de 1903)

RECORT

Un dels amichs que estimava,
com ben pochs hagi tingut;
d' entre tots, lo qui 'm guiava;
ja per sempre l' he perdut.

En lo bell ple de la vida,
en l' esclat de la florida,
ha caygut per sempre mes;
qui ab sa ploma tan galana,
ben castissa y catalana,
no m' esplayará may més.

De seny clar y bona dita,
tot ell cor y cap sencer;
que ab parlar ó ratlla escrita,
era sempre un franch parer.
Tant en festa com vigilia,
tot son afany, la familia;
tot sa llar, d' aprop y lluny.
Com amich, ne tinch gran pena;
ja que abunda poch la mona,
d' en Marian Escriu Fortuny.

JAU VE CASAS PALLEROL

UN RETRATO AL NATURAL

Si be es vritat que la dona
n' es faltada de instrucció,
encar qu' en tingués, crech jo
que te 'ls instints de la leona

¡Es un bitxo molt dolent,
un bitxo que sempre pica,
gosa quan nos mortifica
degut á son poch talent!

Es inútil ferli creure
al camí que ha de seguir;
¡Si ella vos diu cap aquí,
d' allí no la podéu treure!

Es l' animal mes temible
y difícil de domá;
¡Fadrins, no os deixéu arpá,
qu' el matrimoni es terrible!

NOY DE LA PEGA

Cantar

Sapiguent que es sols la dona
la causa dels dols del Mon,
en lloch de tirarli pedras,
¡encare l' hi tirém . flors!

Q. COPLAS

LITOGRAFIA BARCELONESA

SANT RAMÓN, 6. - BARCELONA

Reorganización de la policía

Los carteristas y timadors mes fins
vigilarán las casas de joch.

Los més furibundos dinamiteros, asistirán
als meetings en delegació de la autoritat gu-
bernativa.

Los bagarros més acreditats, se cuydarán de
la higiene.

Y 'ls sous mes baixos pera premiar tals
serveys, serán de 500 pessetas mensuals.